

Mannarættindi eru kvinnurættindi

Undir heitinum »Mannarættindi eru kvinnurættindi« fer Amnesty International 8. mars 1995, Altjóða Kvinnudagin, undir sítt átak móti mannarættindabrotum, framd móti kvinnunum.

Endamálið er at prógva og lýsa mannarættindabrot yvirhøvur og serliga misbrot, ið gentur og kvinnur líða, tí at tær eru konufólk.

Amnesty International heitir á okkum øll um at vera við í tiltakinum og leggja trýst á tær stjórnir og teir myndugleikar, sum fremja mannarættindabrot, fyri at fáa tey at steðga við hesum

Allastaðni og fult

Kvinnuligir limir í suðurafrikanska frælsisfelagsskapinum

»Rættindini hjá kvinnum og gentum eru ómissandi, samantvinnadur og heilur partur av alheims mannarættindunum«. Samtykt á ST-ráðstevnunni fyri mannarættindi í juni 1993. Fyri milliónir av kvinnum hava 90'árin havt við sær harðskap og neyð, ið hevur noytt tær at stríðast fyri rættvís. Tað, sum í dag bindur kvinnur saman um allan heim tvørtur um støttir, húðarlit, mentan, átrúnad, tjóðskap og fólkaslag, er hóttanin móti grundleggjandi mannarættindum teirra og viljin at krevja og verja hesi rættindi.

Meginparturin av vanligu fólkinum, sum doyrv av bardagaævum, er kvinnur og børn. Flestu flóttafólkini í heiminum eru kvinnur og børn, flestu av heimsins fátæku eru kvinnur og børn. Flestu av hesum kvinnum mugu strevast og stríðast fyri at vera um og verja síni

børn. Brot á mannarættindi hjá kvinnum eru so ræðandi, tí at tey so ofta eru fjald.

Stjórnir um allan heim hava ikki megnað at tryggja kvinnum samfelagslig, fíggjarlig og mentanarlig rættindi, eiheldur rætt teirra til javnstøðu, útbúgving og frið, so sum tað fer at verða lýst á komandi kvinnuráðstevnunni, sum ST skipar fyri. Tær hava ikki verið førar fyri at steðga harðskapi móti kvinnum, í fleiri førum hava tær tvørturímóti beinleiðis stýðjað brot á rættindi teirra við pining, drápi, »hvørvingum«, ulvildarligum handtøkum og fongslingum. Summib rot, so sum neyðtøkur framdar av fólki í stjórnartenzastu, eru beinleiðis vendar móti kvinnum.

Tey tilætlaðu brotini á mannarættindini hjá kvinnum eru vaksandi partur av politikkinum hjá hervaldin-

um í ósejnum um allan heim. Stjórnir, sum í desember 1993 skrivaðu undir samtyktina um at beina fyri harðskapi móti kvinnum, hava ábyrgd av tí skelkandi støði, hesin harðskapur framvegis hevur.

Tað eru ikki bara stjórnir, sum gera seg sekar í brotum. So hvørt sum nationalism, tjóðskaparlig spjalling og stríð millum ymisk fólkaslag taka seg fram víða hvar og hava blóðugar bardagar við sær, eru eisini vápnadrir bólkar av nógvum slagi komnir upp, og ofta taka teir við sama harðskapi fyri at vinna frama. Kvinnur verða dripnar, neyðtiknar, illa viðfarnar ella tiknar gíslar.

ST samtyktin, ið bannar harðskapi móti kvinnum, mælir til »alheims víðurkenning av rættinum hjá kvinnum at verða javnsett, fáa trygd, frælsi, sjálvræði og fulla virðing sum

menniskju«. Allar stjórnir hava skyldu at virða hesa samtykt. Tær eru eisini bundnar av alheims sáttmálum um mannarættindi, sum tær hava viðurkent og undirskrivað til at tryggja sínum borgarum grundleggjandi menniskjansligar sømdir. Nógvar stjórnir virða ikki hesar sáttmálar og gera einki við at revsa brot, summar vísa beinleiðis frá sær tað grundleggjandi sjónarmiðið, at mannarættindini eru tey somu um allan heim og í øllum fornum og kunnu ikki skerjast ella bytast sundur.

Hetta sjónarmið verður innanholað av stjórnunum, sum siga, at mannarættindini valda alt eftir tjóðskaparligari trygd, fíggjarligum víðurskiftum og síðvenju í landinum. Tá tað snýr seg um rættindi hjá kvinnum, eru hesar stjórnir ofta serliga strangar og afturhaldandi.

Mannarættindi eru ikki bara tey somu um allan heim, tey eru eisini ein heild. Í nógvum londum er so vandamikil hjá kvinnum at virka fyri sínum borgarligu og politisku rættindum – tær verða hóttar við pining, fongsli ella deyða – at tað verður beinleiðis ógjørligt ella hetjukent at krevja samfelagslig, fíggjarlig og mentanarlig rættindi eisini. Uttan so, at grundleggjandi rættindini hjá kvinnum verða virð, kann ikki røkkast á mál, sum ST-heimsráðstevnan fyri kvinnur setti: At tryggja kvinnum javnstøðu, útbúgving og

Henda 13 ára mozambiska gentan varð neyðtíkin av hermonnum. Í dag er hon mamma.

frið.

Heimsráðstevnan fyri kvinnur er eitt høvi hjá stjórnunum at binda seg til at verja og fremja øll rættindi hjá kvinnum.

Tvey tey seinastu tíggu-árni hava nógvir ymskir kvinnufelagsskapir tikið seg upp um allan heim. Nakrir teirra virka fyri »horvnum« skyldfólki, aðrir eru virknir í samfelagnum at bota um neyð, aftur aðrir virka fyri lögfrøðisligum rættindum ella ímóti pining ella ringari viðferð heima við hús, summir teirra

krevja javnstøðu til arbeiði ella ognir og teir somu fíggjarligu møguleikarnar.

Hendan aldan av dirvi, skapanarhugi og samfering hevur alt ov ofta møtt einum vegg av almennari líkasælu ella beinleiðis kúgan av ringasta slagi. Bert fáar stjórnir víðurkenna arbeiðið hjá kvinnufelagsskapum sum neyðug stig til at vinna grundleggjandi menniskjanslig og politisk rættindi. Hesir felagsskapir eru okkara besta vón í stríðnum at verja rættindini hjá kvinnum um allan heim.

Kvinnur mótmæla í Algeria.